

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نگاهی عمیق‌تر به

اصول و روش‌های اپیدمیولوژی

www.ketab.ir

تألیف:

دکتر سهراب ایرانپور

استادیار اپیدمیولوژی گروه پزشکی اجتماعی

دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

انتشارات یاوریان

نام کتاب	: نگاهی عمیق تر به اصول و روش های اپیدمیولوژی
تألیف	: دکتر سهراب ایرانپور
ناشر	: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی یاوریان
چاپ و صحافی	: منصور
صفحه آرا	: داور جعفرزاده
طراح جلد	: داور جعفرزاده
نوبت چاپ	: اول ۱۴۰۱
قطع	: وزیری
تیراژ	: ۲۰۰ جلد
قیمت	: ۲۸۰۰۰۰۰ ریال
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۵۹۳۴-۲۵-۲

کلیه حقوق قانونی و مادی و معنوی برای مؤلف و ناشر محفوظ است هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق تکثیر تمام یا قسمتی از این مجموعه را ندارد. در صورت مشاهده تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

مرکز بخش تهران:

میدان انقلاب، خیابان کاوه، ساختمان ۲۷، واحد ۵ و ۹

www.yavarian-pub.com

۰۲۱-۶۶۴۹۱۴۸۰

سرشناسه	: ایرانپور، سهراب، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی عمیق تر به اصول و روش های اپیدمیولوژی/تالیف سهراب ایرانپور.
مشخصات نشر	: اردبیل : یاوریان ، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۱ص.: جدول.
شابک	: 978-622-5934-25-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: همه گیرشناسی Epidemiology
رده بندی کنگره	: RA۶۵۱
رده بندی دیویی	: ۶۱۴/۴
شماره	: ۹۱۳۸۸۳۷
کتابشناسی ملی	

پیشگفتار

با گسترش علوم مختلف و روند تحقیقات، ضرورت استفاده از اصول، روش‌ها و مفاهیم اپیدمیولوژی در حوضه‌های مختلف علوم پزشکی به سرعت رو به افزایش است. درک مفاهیم و به کارگیری صحیح روش‌های اپیدمیولوژی در زمینه موضوعات مختلف علوم پزشکی، همواره از دغدغه‌های پژوهشگران بوده است. در همین راستا، کتاب حاضر می‌تواند بینشی از مفاهیم و روش‌ها و انواع مطالعات اپیدمیولوژیک ارائه نماید تا خوانندگان گرامی به واسطه‌ی آن بتوانند نیازهای خود را در این زمینه به میزان نسبتاً زیادی مرتفع نمایند.

هدف کتاب حاضر این است که مفاهیم و روش‌های اپیدمیولوژی در سطح تقریباً پیشرفته تا حد امکان ساده و قابل فهم بیان شوند. در نگارش کتاب سعی شده است در کنار مطالب پیشرفته، مفاهیم پایه نیز به طور کامل ارائه گردد تا درک مطالب برای پژوهشگران رشته‌های غیر از اپیدمیولوژی نیز راحت‌تر باشد.

کتاب حاضر مشتمل بر یازده فصل می‌باشد. فصل اول به کلیات اپیدمیولوژی می‌پردازد. در فصل دوم، انواع ابزارها و شاخص‌های مورد استفاده در اپیدمیولوژی از جمله انواع بروز و انواع شیوع معرفی می‌شود و در ادامه به سنجش‌های فراوانی که به طور معمول در بهداشت عمومی استفاده می‌شوند اشاره می‌شود. فصل سوم در مورد نحوه سنجش همبستگی و شاخص‌های مورد استفاده برای آن صحبت می‌کند. در این فصل، انواع مختلف دو دسته سنجش‌های مقایسه‌ای مطلق و نسبی معرفی شده و تفاوت و ارتباط آن‌ها با یکدیگر توضیح داده می‌شود. در انتهای فصل، روش‌های مختلف استانداردسازی توضیح داده می‌شود. فصل چهارم اپیدمیولوژی توصیفی را توضیح می‌دهد. فصل پنجم کلیاتی را راجع به انواع مطالعات اپیدمیولوژیک ارائه داده و به تفصیل در مورد طرح‌های توصیفی توضیح می‌دهد. در این فصل، انواع طرح‌های اکولوژیک و نیز گزارش موارد و طرح مقطعی توضیح داده می‌شود و در نهایت به تحلیل اثر سن، همگروهی و دوره پرداخته می‌شود. فصل ششم به مطالعات موردشاهدی می‌پردازد. در این فصل، ابتدا مراحل مختلف یک مطالعه موردشاهدی به طور کامل توضیح داده می‌شود سپس به طرح‌های خاص موردشاهدی اشاره می‌شود. فصل هفتم به مطالعات

همگروهی می‌پردازد. در این فصل، ابتدا انواع طرح‌های همگروهی توضیح داده می‌شود سپس مراحل مختلف یک مطالعه همگروهی به تفصیل توضیح داده می‌شود. فصل هشتم در مورد مطالعات مداخله‌ای صحبت می‌کند. در این فصل، ابتدا فازهای مختلف یک کارآزمایی بالینی و سپس انواع مطالعات مداخله‌ای و مراحل مختلف یک کارآزمایی به طور کامل توضیح داده می‌شود. در ادامه، به انواع طرح‌های تصادفی‌شده کارآزمایی بالینی پرداخته می‌شود. همچنین روش‌های مختلف تصادفی‌سازی به طور کامل توضیح داده می‌شود. فصل نهم به طور مفصل به انواع خطاها در مطالعات اپیدمیولوژیک می‌پردازد. در این فصل، سه موضوع بسیار مهم یعنی خطای تصادفی، تورش و مخدوش شدن در انواع طرح‌های مطالعاتی بحث می‌شود و روش‌های بررسی و کنترل آن‌ها ارائه می‌شود. فصل دهم در مورد مفاهیم علیت و استنباط علیتی بحث می‌کند. در این فصل، مراحل بررسی همبستگی و علیت به طور گام‌به‌گام ارائه می‌شود و در انتها به بحث اثبات علیت پرداخته می‌شود. فصل یازدهم به بحث در مورد سطوح پیشگیری و غربالگری و نیز شاخص‌های مختلفی که در این حیطه استفاده می‌شود می‌پردازد. در انتها انواع تورش‌هایی که در ارزیابی یک برنامه غربالگری ممکن است رخ دهند بحث می‌شود.

متن حاضر خالی از اشکال نخواهد بود و پیشاپیش از هر گونه نقص و کاستی پوزش طلبیده و پذیرای ایده‌ها و پیشنهادات خوانندگان ارجمند هستم. ایده‌ها، نظرات و پیشنهادات خوانندگان محترم راهگشای مؤلف در چاپ‌های بعدی خواهد بود. لطفاً هر گونه نظر و پیشنهاد خود را با مؤلف در میان بگذارید. Email: Sohrabiranpour@gmail.com

در پایان بر خود لازم می‌دانم که از حمایت‌های معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در خصوص فرایند داوری و چاپ کتاب حاضر کمال تشکر و سپاس را داشته باشم.

دکتر سهراب ایرانپور

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

فصل اول: کلیات اپیدمیولوژی.....	۱۱
۱-۱. مقدمه.....	۱۱
۱-۲. تاریخچه و سیر تکامل اپیدمیولوژی.....	۱۶
۱-۳. جایگاه و ارتباط اپیدمیولوژی با علوم دیگر.....	۱۷
۱-۴. اهداف اپیدمیولوژی.....	۲۰
۱-۵. اپیدمیولوژی مدرن.....	۲۱
فصل دوم: سنجش رخداد و فراوانی بیماری.....	۲۵
۲-۱. مقدمه.....	۲۵
۲-۲. تعریف سلامتی و بیماری.....	۲۵
۲-۳. تعریف جمعیت.....	۲۷
۲-۴. انواع محاسبات.....	۲۸
۲-۵. سنجش‌های فراوانی بیماری.....	۳۰
۲-۵-۱. بروز.....	۳۰
۲-۵-۲. شیوع.....	۴۲
۲-۶. سنجش‌های فراوانی بیماری که به طور معمول در بهداشت عمومی استفاده می‌شوند.....	۴۷
فصل سوم: سنجش‌های همبستگی و اثر (مقایسه سنجش‌های فراوانی).....	۵۳
۳-۱. مقدمه.....	۵۳
۳-۲. مقایسه سنجش‌های فراوانی.....	۵۴
۳-۳. مرتب‌سازی داده‌ها.....	۵۵
۳-۴. اندازه‌های اثر مواجهه.....	۵۶
۳-۴-۱. سنجش‌های مقایسه‌ای مطلق.....	۵۷
۳-۵. استاندارد کردن میزان‌ها.....	۷۴
۳-۵-۱. استاندارد کردن مستقیم.....	۷۵

۳-۵-۲. استاندارد کردن غیرمستقیم.....	۸۰
فصل چهارم: اپیدمیولوژی توصیفی (توزیع بیماری بر اساس شخص، مکان و زمان) ۸۷	
۴-۱. مقدمه.....	۸۷
۴-۲. توزیع بیماری براساس شخص.....	۸۸
۴-۳. توزیع بیماری براساس زمان.....	۹۸
۴-۴. توزیع در مکان.....	۱۰۳
۴-۵. تجمع در مکان و زمان.....	۱۰۹
۴-۶. اهداف مدیریتی.....	۱۱۱
۴-۷. هدف پژوهشی.....	۱۱۱
فصل پنجم: کلیات انواع مطالعات اپیدمیولوژیک و طرح‌های توصیفی ۱۱۵	
۵-۱. مقدمه.....	۱۱۵
۵-۲. انواع جمعیت.....	۱۱۶
۵-۳. انواع طرح‌های مطالعات اپیدمیولوژیک.....	۱۱۷
۵-۳-۱. مطالعات اکولوژیک.....	۱۱۹
۵-۳-۲. مطالعه مورد و گزارش مورد.....	۱۲۷
۵-۳-۳. مطالعه سری موارد و گزارش سری موارد.....	۱۲۸
۵-۳-۴. مطالعات مقطعی.....	۱۲۹
۵-۴. تحلیل سن، همگروهی و اثر دوره.....	۱۳۶
۵-۵. بررسی‌های سری.....	۱۳۹
فصل ششم: مطالعات مورد شاهدی ۱۴۵	
۶-۱. مقدمه.....	۱۴۵
۶-۲. مطالعات تحلیلی.....	۱۴۵
۶-۳. مطالعه موردشاهدی.....	۱۴۶
۶-۴. اجزای یک مطالعه موردشاهدی.....	۱۴۸
۶-۴-۱. انتخاب گروه مورد.....	۱۴۸
۶-۴-۲. انتخاب گروه شاهد.....	۱۵۳
۶-۴-۳. همسان‌سازی.....	۱۵۹
۶-۴-۴. منبع اطلاعات مواجهه.....	۱۶۳

۱۶۶.....	۶-۴-۵. تجزیه و تحلیل
۱۶۹.....	۶-۵. مزایا و معایب مطالعات موردشاهدی
۱۷۰.....	۶-۶. تغییرات کلیدی در طرح مطالعه موردشاهدی (روش‌های خاص مطالعه موردشاهدی)
۱۷۱.....	۶-۶-۱. طرح موردشاهدی لانه گزیده
۱۷۳.....	۶-۶-۲. طرح مورد همگروهی
۱۷۵.....	۶-۶-۳. طرح مورد متقاطع
۱۸۵.....	فصل هفتم: مطالعات همگروهی
۱۸۵.....	۷-۱. مقدمه
۱۸۶.....	۷-۲. مطالعات همگروهی
۱۸۸.....	۷-۳. انواع طرح‌های مطالعات همگروهی (زمان‌بندی مطالعات همگروهی)
۱۸۹.....	۷-۳-۱. مطالعه همگروهی آینده‌نگر
۱۸۹.....	۷-۳-۲. مطالعه همگروهی گذشته‌نگر
۱۹۱.....	۷-۳-۳. مطالعه همگروهی مرکب (توام)
۱۹۲.....	۷-۴. اجزای مطالعه همگروهی
۱۹۲.....	۷-۴-۱. انتخاب افراد مورد مطالعه
۱۹۵.....	۷-۴-۲. تعیین مواجهه
۱۹۹.....	۷-۴-۳. انتخاب گروه‌های مقایسه
۲۰۳.....	۷-۴-۴. پیگیری و ارزیابی پیامد
۲۰۷.....	۷-۴-۴. تعیین پیامد
۲۰۸.....	۷-۵. انواع همگروه مطالعه
۲۱۷.....	فصل هشتم: مطالعات مداخله‌ای
۲۱۷.....	۸-۱. مقدمه
۲۱۹.....	۸-۲. فازهای کارآزمایی بالینی
۲۲۲.....	۸-۳. انواع مطالعات تجربی
۲۲۲.....	۸-۳-۱. کارآزمایی‌های شاهددار تصادفی‌شده
۲۵۳.....	۸-۴. حجم نمونه لازم برای مطالعات کارآزمایی بالینی
۲۵۶.....	۸-۵. انواع طرح‌های تصادفی‌شده کارآزمایی‌های بالینی
۲۵۶.....	۸-۵-۱. طرح موازی همزمان
۲۵۷.....	۸-۵-۲. طرح فاکتوریل